

Valokuvaaja tunnelmoi kansallispuistojen maisemissa

Tea Karvinen: *Kansallispuistot, Maamme luonnon helmet*. Docendo 2017.

Kansallispuistot ovat kaikille avoimia luonnonsuojelualueita, joissa voi retkeillä ja nauttia luonnosta. Suomessa on 40 kansallispuistoa, joista eteläisin sijaitsee Saaristomerellä ja pohjoisin Lemmenjoella. Maailman ensimmäisenä kansallispuistona pidetään Yhdysvalloissa vuonna 1872 perustettua Yellowstonen kansallispuistoa. Suomalainen tutkimusmatkailija Adolf Erik Nordenskiöld ehdotti kansallispuistojen perustamista Pohjoismaihin jo vuonna 1880. Ruotsin ensimmäiset kansallispuistot perustettiin vuonna 1909. Suomessa alkuun päästiin vasta vuonna 1938, jolloin kansallispuistot perustettiin muun muassa Pallastunturille ja Pyhätunturille. Suomen uusin kansallispuisto avattiin kesäkuussa 2017 Hossan erämaassa Kainuussa. Kaikki Suo-

men kansallispuistot ovat Metsähallituksen hoidossa ja myös niiden palveluista huolehditaan valtion varoin.

Kansallispuistojen lisäksi Suomessa on 19 valtion maille perustettua luonnonpuistoa, niistä Malan ja Pisavaaran luonnonpuistot Lapissa ovat vanhimpia, vuonna 1938 perustettuja. Luonnonpuistot ovat pääsääntöisesti yleisöltä suljettuja, luonnonsuojelua ja tutkimusta varten perustettuja suojelualueita, joiden suojelumääräykset ovat paljon tiukempia kuin kansallispuistoissa.

Erämaiden valokuvaaja

Rovaniemellä asuvan luontokuvaajan ja toimittajan Tea Karvisen kansallispuistokirja on pitkän työn tulos. Hän alkoi valokuvata ja retkeillä Suomen kansallispuistoissa jo vuonna 2010. Kirjaa tehdessä retkipäiviä kertyi yli 700. Saatesanoissaan Karvinen esittelee kirjansa kunnianosoituksena kansallispuistoille ja Suomen puhtaalle luonnolle.

Kirjasta puuttuu kansallispuistoja esittelevä johdanto, mutta Metsähallituksen Luontopalvelujen Liisa Nikulan lyhyt kirjoitus ”Suomalaista sielunmaisemaa” antaa kansallispuistoista ja niiden historiasta tiivistetysti juuri sitä tietoa, jota lukija tällaiselta kirjalta odottaa. Kirjan alussa on myös professori Tari Haahtelan kirjoittama esipuhe, jossa hän pohtii monimuotoisen alkuperäisluonnon merkitystä ihmisen terveydelle ja hyvinvoinnille. Hänen tekstinsä olisi sopinut myös kirjan loppuun jälkisanoina.

Kirjassaan Karvinen esittelee kansallispuistot Länsi-Lapista alkaen ja päättyen Uudellemaalle ja itäiselle Suomenlahdelle. Jokaisesta kansallispuistosta varten on varattu tilaa neljän aukeaman verran. Otsikkoaukeamalta selviävät kansallispuistojen perustiedot: perustamisvuosi, pinta-ala ja mahdolliset alueliitokset, sijaintikunnat sekä sijainti kartalla. Jokaisesta kansallispuistosta on myös linkki Metsähallituksen ylläpitämään

luontoon.fi-nettisivustoon, josta löytyvät kaikkien kansallispuistojen perustiedot, kartat ja paljon hyödyllisiä vinkkejä retkeilijöille.

Esimerkiksi Lemmenjoen kansallispuiston kuvauksessa Karvinen kertoo harvinaisen arnikin luontaisista kasvupaikoista sekä serpentiinipikkutervakon, tuntu-rihärkin ja viherraunioisen esiintymistä emäksisillä serpentiinikallioilla. Tekstissä nousevat esille myös Juhani Jomppasen jo 1940-luvulla aloittaman Ahkun Tuvan matkailupalvelut ja Lapin jokien latvavesien kulkureitit sekä kullanhuhdonta ja legendaarinen Morgamojan Kultala. Jopa kullanhuhutojien kokin apulaisena parin kuukauden ajan vuonna 1949 toiminut Petronella muistetaan mainita.

Kaikesta tekstistä huolimatta *Kansallispuistot, Maamme luonnon helmet* on selkeästi maise-mavalokuviin perustuva kuvakirja. Oikeastaan kyseessä on kirjaksi koottu kokoelma kuvitettuja lehti-artikkeleita, ja tyyliinsä Karvisen tekstit ovatkin enemmän journalismia kuin tietokirjallisuutta. Valokuvia kirjassa on paljon, yhdestä kuuteen kuvaa jokaisella aukeamalla. Koska kaikkiin valokuviin ei ole kirjoitettu edes kuvatekstejä, ne kuvittavat sivuilla vain kansallispuistojen maisemia.

Tarinoita ja tuntemuksia

Karvinen keskittyy kuvailemaan kansallispuistoissa kulkemista ja omat luontokokemukset korostuvat kuin kertomuksen runkona. Tekstissä on paljon lainausmerkkejä, sillä Karvinen siteeraa usein kansallispuistoissa tapaamiensa ihmisten puheita tai puisto-oppaidensa kertomaa. Pienet kertomukset seuraavat toinen toistaan ja tarina jatkuu taas uudella tarinalla. Tällainen luonnon ja retkeilyn kuvaaminen lyhyinä välähdyksinä on luonteva tapa kertoa kansallispuistoista, onhan tarinankerronta aina ollut tärkeä osa eränkävintä, ainakin nuotiotuilla ja eräkämpillä. Tarinoista lukija saa kuin ohimennen pieniä tiedonsirpaleita,

jotka täydentävät kokonaiskuvaa kansallispuistosta. Jutuissa kerrotaan vuosikymmenten aikana havaituista muutoksista kansallispuiston lajistossa, luonnonolojen ankaruudesta tai vaikkapa kansallispuiston vitsauksena olleesta salakalastuksesta tai uusien vaellusreittien avaamisesta.

Vaikka tilaa ei ole ollut paljon käytössä, tekstiin on kuitenkin kirjattu myös epäoleellista tietoa, kuten haastateltujen tai heidän puolisoidensa henkilökohtaisia asioita. Muuten teksti on sujuvaa, mutta välillä lukijan ajatus takertuu liian täyteen ahdettuihin, monista polveilevista lauseista väännettyihin ja tiuhaan pilkuttettuihin lauserakennelmiin. Ja joskus on sorruttu myös kliseiseen kirjoittamiseen, jossa maisemat ovat sadunhohtoisia ja luonnon tunnelmakin hyvin maagista.

Merkittävimmän osa tekstiin päätyneistä tiedoista Karvinen on koonnut suoraan kansallispuistoissa retkioppaina toimineiden tutkijoiden tai Metsähallituksen työntekijöiden kertomuksista. Kertojat ovat olleet kertojantaidoiltaan ja tiedoiltaan erilaisia, ja siksi myös kertomusten tiedon taso vaihtelee paljon.

Joskus siteerataan suoraa tekstiä myös seudusta kirjoittaneiden kirjailijoiden tuotannosta, mutta näistäkään kirjoista ei löydy kirjallisuusluetteloä kirjan lopusta. Kirjallisuusluettelo olisi hyvin tarpeellinen näin laajassa teoksessa, sen avulla lukija pääsisi vaivattomammin lisätietojen lähteille. Karvinen mainitsee saatesanoissaan vain Jouni Laaksoen kirjoittaman kansallispuistojen oppaan *Retkeilijän kansallispuistot* (Otava 2011), josta on keväällä 2017 julkaistu uusi täydennetty laitos. Samassa yhteydessä olisi ollut hyvä muistaa myös Martti Linkolan kirja *Viimeiset erämaat, Suomen luonnon- ja kansallispuistot* (Weilin+Göös 1966) – puoli vuosisataa sitten kirjoitettu kiinnostava teos, joka esittelee Suomen silloiset kansallispuistot.

Komea valokuvakirja

Kauniin kirjan taitto on Elina Reinckin käsialaa. Valokuvaajan tekemässä kirjassa valokuvat ovat tietenkin pääosassa. Karvisen valokuvat ovat ammattitaitoista työtä, joista parhaimpiin hän on löytänyt hyvin kauniin valon. Valokuvia on kaikilta vuodenojilta – on lumista metsää, kevätkesän heleyttä, kesän täyteläistä vihreyttä ja syksyn raikkaita värejä. Taitossa hienoille maisemakuville on annettu tarpeeksi tilaa, laajoille metsä- ja järvimaisemille jopa koko aukeaman leveydeltä. Runsaan kuvituksen karsiminen olisi voinut vielä parantaa kirjan visuaalista ilmettä. Varsinkin pieniä maisemakuvia olisi voitu korvata lajistoa esittäväillä lähikuvilla, ja sillä tavalla tuoda kirjaan enemmän kasveihin ja eläimiin liittyvää tietoa.

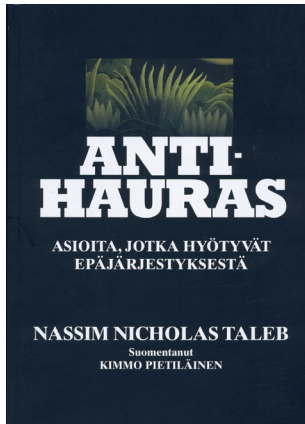
Tietokirjan kaikissa kuvissa pitäisi olla kuvateksti, ainakin maininta kuvan esittämästä lajistosta. Kaikkien kuvituskuvien pitäisi osaltaan myös lisätä tiedon määrää, kertoohan kuva tunnetusti paljon enemmän kuin tuhat sanaa. Esimerkiksi Torrnsuon kuvauksessa pikkukuva raatteen kauniista kukinnosta jää lukijan itsensä määrittäväksi, sillä kuva on aukeamalla ilman kuvatekstiä.

Kansallispuistot, Maamme luonnon helmet -kirja on osa Suomen itsenäisyyden satavuotisjuhluvuoden virallista ohjelmaa ja se on saatavissa myös englanninkielisenä. Kirja tarjoaa yleistietoa hyvin monista asioista ja täyttää tehtävänsä kansallispuistojen suuren yleisön luontokirjana. Se antaa kaikkine kuvineen hyvän yleiskäsityksen Suomen kansallispuistoista, mutta aivan kattavasti aihettaan käsittelevä teos se ei ole, siksi kriittinen lukija joutuu vielä hakemaan tietoa muualta.

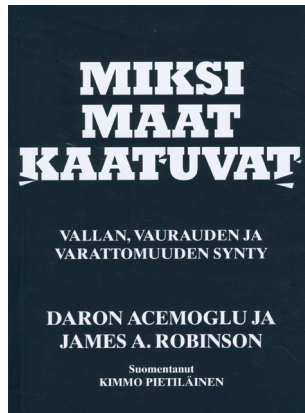
MATTIAS TOLVANEN

Kirjoittaja on biologi ja tietokirjailija.

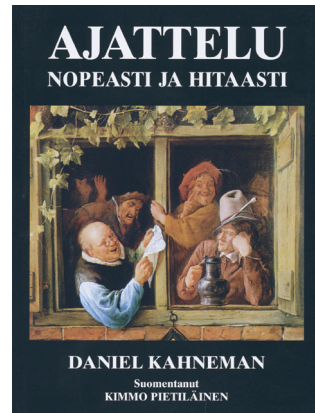
Parasta suomalaista tietokirjallisuutta

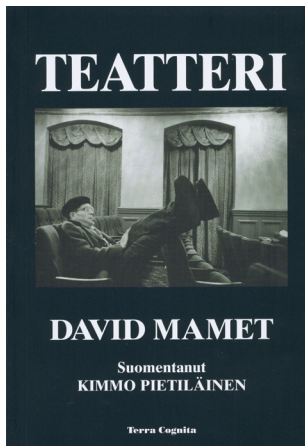
Nassim Nicholas Taleb:
Antihauras.
Asioita, jotka hyötyvät epäjärjestyksestä.
Ovh. 50 €

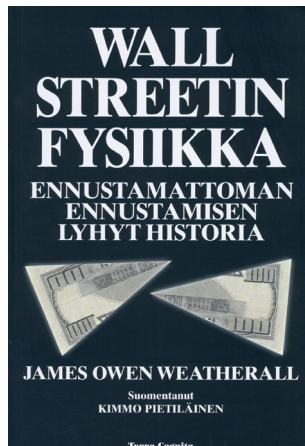
Daron Acemoglu ja
James A. Robinson:
Miksi maat kaatuvat.
Vallan, vaurauden ja varattomuuden synty.
Ovh. 50 €

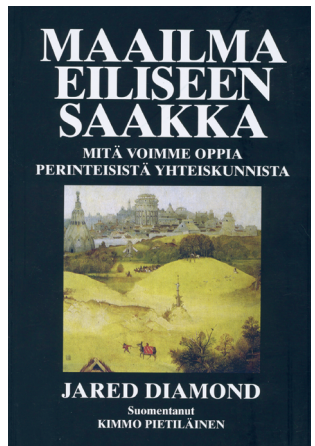
Daniel Kahneman: *Ajattelu nopeasti ja hitaasti.*
Ovh. 50 €

David Mamet:
Teatteri.
Ovh. 25 €

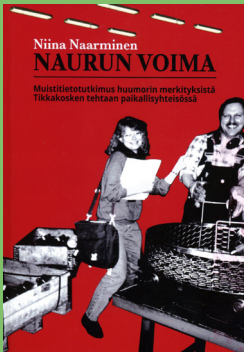
James Owen Weatherall:
Wall Streetin fysiikka.
Ennustamattoman ennustamisen lyhyt historia.
Ovh. 40 €

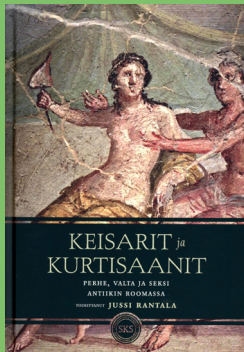
Jared Diamond: *Maailma eiliseen saakka. Mitä voimme oppia perinteisistä yhteiskunnista.*
Ovh. 50 €

Hyvin varustetuista kirjakaupoista tai suoraan kustantajalta
www.terracognita.fi

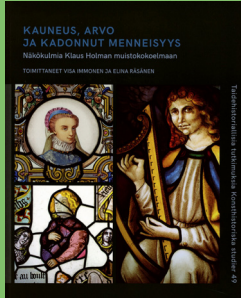
KEVÄÄN UUTUudet TIEDEKIRJASTA

Naurun voima 28 €

Keisarit ja kurtisaanit 35€

Kauneus, arvo ja kadonnut menneisyys 25€

Uni – sikeydet ja vaikeudet 34€

Tiedekirjassa on Suomen monipuolisin tiede- ja tietokirjallisuuden valikoima.

Tutustu julkaisuihimme www.tiedekirja.fi ja tilaa uutuskirjeemme sivuiltaamme!

Snellmaninkatu 13, 00170 Helsinki

www.tiedekirja.fi

<https://www.facebook.com/Tiedekirja/>

Avoinna: ma, ti, to 10.30–17, ke 10.30–18 ja pe 10–16